

İlkokul Öğrencilerine Yönelik Mahremiyet Bilinci Ölçeği Geliştirme Çalışması

Ayfer ŞAHİN¹ Büşra Nur TURAN² Rabia ASAL ÖZKAN³

¹Profesör, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kırşehir, Türkiye
asahin@ahievran.edu.tr

²Araştırma Görevlisi, Erciyes Üniversitesi, Ziya Eren Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kayseri, Türkiye
bnsahin@erciyes.edu.tr (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

³Araştırma Görevlisi, Erciyes Üniversitesi, Ziya Eren Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Kayseri, Türkiye
rabiyaasal@erciyes.edu.tr

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi
Geliş: 01.05.2022
Kabul: 31.07.2022
Yayın: 30.09.2022

Anahtar Kelimeler:
Mahremiyet,
Ölçek Geliştirme
İlkokul Öğrencileri

Bu araştırmanın amacı ilkokul öğrencilerinin mahremiyet bilinç düzeylerini ölçmeye yönelik “İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği” geliştirmektir. Araştırmada ölçeğin yapı geçerliğini sağlamak amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Araştırmanın çalışma gruplarını Kayseri il merkezindeki ilkokullarda öğrenim gören 214 ilkokul 3. sınıf ve 157 ilkokul 4. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. AFA sonuçlarına göre 16 madde ve 4 faktörden oluşan mahremiyet bilinci ölçeğinin açıkladığı varyans oranının %53,18 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Oluşan yapı doğrulayıcı faktör analizi yapılarak doğrulanmıştır. Analiz ile hesaplanan uyum iyiliği indeksleri; $\chi^2 /sd=1.111$, RMSEA=0-27; RMR=0,21; NFI=.954; CFI=.984 GFI=.926; AGFI=.904; IFI=.984 ve son olarak RF=.912 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin Cronbach’s Alfa değeri ,860 olarak hesaplanmıştır. Sonuç olarak; ilkokul düzeyindeki öğrencilerin mahremiyet bilincini ölçmede kullanılabilecek, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Geliştirilen İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği kullanılarak belirlenen değişkenlerle yeni araştırmalar yapılması önerilebilir.

Developing Scale of Privacy Awareness for Primary School Students

Article Info

ABSTRACT

Article History
Received: 01.05.2022
Accepted: 31.07.2022
Published: 30.09.2022

Keywords:
Privacy
Scale Development
Primary School

The purpose of this research is to develop the "Primary School Students' Privacy Awareness Scale" to measure the privacy awareness levels of primary school students. In the study, exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA) were performed in order to ensure the construct validity of the scale. The study groups of the research consist of 214 3rd grade and 157 4th grade primary school students studying in primary schools in Kayseri city center. According to the results of EFA, it was concluded that the rate of variance explained by the privacy awareness scale consisting of 16 items and 4 factors was 53.18%. The resulting structure was confirmed by confirmatory factor analysis. Goodness of fit indices calculated by analysis; $\chi^2 /sd=1.111$, RMSEA=0-27; RMR=0.21; NFI=0.954; CFI=.984 GFI=.926; AGFI=0.904; It was concluded that IFI=.984 and finally RF=.912. The Cronbach's Alpha value of the scale was calculated as ,860. As a result; A valid and reliable measurement tool has been developed that can be used to measure the privacy awareness of primary school students. It can be suggested to conduct new research with the variables determined by using the developed Primary School Students' Privacy Awareness Scale.

Atf/Citation: Turan, B. N., Asal-Özkan, N. & Şahin, A. (2022). İlkokul Öğrencilerine Yönelik Mahremiyet Bilinci Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 4(2), 199-209.

“This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)”

GİRİŞ

Geçmişten günümüze, insanlık tarihinin her döneminde önemini koruyan mahremiyet kavramı sosyoloji, psikoloji, din, ahlak, tıp gibi birçok bilim alanında sıklıkla konu edilen bir kavramdır. Bu kavram insanlığın var oluşundan bugüne kadar içinde bulunulan çağda ve toplumda farklı şekillerde tanımlanmıştır (Demir, 2021). Mahremiyet; bireylerin kendilerine özel olan dokunulmaz alanlarını ifade etmektedir (Levent, 2015). Yüksel (2003) mahremiyeti; insanlara istediği gibi düşünebilme, davranabilme ve çevresindeki insanlar ile belirledikleri ölçüde iletişim kurmalarına özgürlük tanıyan bir kavram olarak tanımlamıştır. Jourard'a (1966) göre mahremiyet; başkalarına karşı bilinmezlikleri koruyabilme ve başkalarının bireyin kendisi hakkında algılarını kontrol edebilme isteğidir. Altman'a (1976) göre; bireyin başka bireyler ve gruplar ile arasında bulunan davranış ve bilgi kontrolünün sağlanmasıdır. Wolfe ve Laufer ise (1977) mahremiyeti bireyin, davranışları üzerine uygulayabildiği kontrol yeteneği olarak tanımlamışlardır.

Sıklıkla gündeme gelen ve farklı alanlarda birçok araştırmaya konu olan bu kavramın insan hayatında bir takım önemli işlevleri bulunmaktadır. Bireylerin sahip olduğu mahremiyet; kimlerle ne zaman ve ne şekilde iletişim kurabileceklerinin belirleyicisi görevindedir. Mahremiyet bireylerde kimlik oluşumunun ve bulunduğu sosyal çevrede gizli kalan duygu ve düşüncelerin açığa çıkmasına imkân sağlamaktadır (Yüksel, 2003). Bireyler üzerinde oluşturduğu kontrol mekanizması sayesinde, bireylerin sosyal ilişkilerinde bir düzenleyici niteliğindedir (Yörükhan, 2012). Tüm bunların yanı sıra mahremiyet; kişinin karşı karşıya kalabileceği sosyal tehditlere karşı koruyucudur ve kişisel bilgilerin denetlenmesi ve korunmasında oldukça önemlidir (Lombardi ve Ciceri, 2016; Lokke, 2018).

Mahremiyet kavramının bireylere kazandırılması küçük yaşlardan itibaren eğitim yoluyla olmaktadır (Çalışkan, 2019). Mahremiyet eğitimi; bireylerin kendine ve diğer insanlara ait özel ve özel hayatlarının farkında olması, sosyal hayatı içinde kendisine ait kişisel alanlarını koruması ve diğer insanların kişisel yaşamlarına saygı göstermesi ve sağlıklı sınırlar çizebilmesi bilgisini içeren bir eğitim sürecidir (Akcan, 2019). Mahremiyet eğitimi; bireyin kendini tanımasını, sorumluluklarının farkına varmasını ve vicdan geliştirmesini sağlar (Bayrak Çelik, 2020). Mahremiyet eğitimi ile kendi sınırlarını bilen sosyal bireyler yetiştirilmesi hedeflenir. Çocuklara değerli olma duygusu kazandırılır ve toplumda özerkliğini koruması desteklenir. Mahremiyet eğitimi ile mutlu, huzurlu ve ideal karaktere sahip bireylerin yetiştirilmesi hedeflenir (Duran, 2018). Erken yaşlarda başlayan mahremiyet eğitimi süreci, çocukluk dönemine gelindiğinde mahrem alanların öğretilmesi ile başlar. Mahrem alanlarını öğrenen birey, karşısındaki insanların da mahrem alanlarına saygı duymayı öğrenir. Ailelerin çocuklarının arkadaşlarını tanıması, sosyal medya kullanım sınırlarını belirlemesi bu dönemde mahremiyet bilinci kazandırılmasında önemlidir. Çocuğa özel alanlar tanınmalı ve saygı gösterilmelidir (Karlı, 2018).

Mahremiyet bilinci ile alakalı yapılmış çalışmalar incelendiğinde çalışmaların genellikle sağlık bilimleri, sosyoloji, psikoloji gibi alanlarda ve yetişkin bireylerle yapıldığı (Akgül ve Toprak, 2019; Eti Aslan, Çınar, Es, 2019; Buldan ve Arslan, 2021; Diler, 2014; Gündoğdu, 2017; Öztürk, Eyüboğlu ve Baykara, 2019; Çalışkan, 2019; Özasan, Gültekin Akduman, 2018; Korkmaz, 2013; Tararoğlu, 2013) ilkökul öğrencilerinin mahremiyet bilincini belirlemeye yönelik çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. İlkokul düzeyinde mahremiyet bilinç düzeylerinin belirlenmesi ve mahremiyet bilincini geliştirmeye yönelik öğretim süreçlerinin planlanması bireylerin kişilik haklarını bilmeleri ve bu haklarını koruyabilmeleri için bir ön koşul niteliğindedir. Küçük yaş gruplarındaki bireylerin mahremiyet bilinci düzeyinin belirlenmesi ve mahremiyet bilinci kazandırılması, farkındalık düzeyi yüksek bireylerin ve toplumların oluşturulabilmesi için gereklidir. Geliştirilen bu ölçeğin, ilkökul öğrencilerinin mahremiyet bilinci düzeylerinin ölçülmesi aşamasında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı ilkökul öğrencilerinin mahremiyet bilinç düzeylerini ölçmeye yönelik "İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği" geliştirmektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma ölçek geliştirme çalışmasıdır. Ölçek, sosyal bilimlerin birçok farklı alanında hedeflenen kişilerde belirli bir konu ya da içeriğe dair bilgiye ulaşmak amacıyla kullanılmaktadır (Yurdugül, 2005). Çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli; mevcut olayları ve durumları betimleyerek ortaya koyan bir araştırma modelidir (Büyüköztürk, 2019; Sönmez ve Alacapınar, 2011).

Evren ve Örneklem

Çalışma evrenini 2021-2022 eğitim öğretim yılında ilkököl 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu çalışmanın örneklem grubu ise; araştırmacının ikamet ettiği il olması dolayısıyla kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme; araştırmacıya hız, zaman ve maliyet açısından kullanışlılık sağlayan bir örnekleme seçme yöntemidir (Büyüköztürk, 2008). Çalışma örneklemini Kayseri ilinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilkökullarda 3. ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan; açılımlayıcı faktör analizi için uygulama yapılan 214, doğrulayıcı faktör analizi için uygulama yapılan 157 ilkököl öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklem grubu belirlenirken 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerinin ve kelime dağarcıklarının 1. ve 2. sınıflara nazaran çalışmaya daha uygun olması göz önünde bulundurulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan “İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirme sürecinde DeVellis (2016) tarafından açıklanan ölçek geliştirme adımları izlenmiştir. İzlenen bu adımlar aşağıda kısaca açıklanmaktadır:

Ölçeğin Amacının Belirlenmesi: Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçeğin amacı ilkököl düzeyindeki öğrencilerin mahremiyet bilinçlerini ölçmeye yarayan geçerliği ve güvenilirliği test edilmiş bir ölçme aracı ortaya koymaktır. Öncelikle ölçme aracının geliştirilmesi sürecinde ilgili alanyazın taraması yapılarak farklı alanlarda mevcut ölçekler incelenmiştir.

Madde Havuzunun Oluşturulması: İlgili alan yazın taramaları sonucunda mahremiyet bilincini ölçmeye yönelik 18 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur.

Ölçek Formatının Belirlenmesi: Ölçek formatı araştırmacılar tarafından ilkököl 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin düzeylerine uygun olacağı düşünülen üçlü likert olarak belirlenmiştir.

Uzman Görüşünün Alınması: Hazırlanan madde havuzunun geçerliliğini tespit etmek amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Ölçek maddeleri 1 dil uzmanı, 2 sınıf öğretmeni ve 3 alan uzmanına olmak üzere toplam 6 uzmana gönderilmiştir. Uzmanlardan ölçek maddelerine dair “uygun”, “düzeltilebilir” ve “uygun değildir” şeklinde değerlendirmeler istenmiştir. Sönmez (1999)’a göre en az 3 ve en fazla 7 alan uzmanının görüşüne başvurulmalıdır. Uzmanlardan gelen düzeltmelerle birlikte 2 madde deneme formundan çıkartılmış, 4 madde üzerinde bazı düzeltmeler yapılmıştır. Böylece ölçeğin 27 maddeden oluşan ön uygulama formuna ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS ve AMOS programları kullanılmıştır. Açılımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizi yapılırken, Barlett Testi, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Testi, faktör yükleri, ortak faktör varyansı, ve Cronbach Alfa, SRMR, RMSEA, AGFI, GFI, NFI, CFI, değerleri hesaplanmıştır.

Etik

Araştırma için Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 29.03.2022 tarihinde ve 114 başvuru numarası ile etik kurul onayı alınmıştır

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği'nin geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin ulaşılan bulgular sunulmuştur.

Mahremiyet Bilinci Ölçeğinin Geçerliği

Ölçeğin geçerliği, ölçüt ve yapı geçerlilikleri ile incelenmiştir. Ölçek yapı geçerliği incelenirken açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizlerinden yararlanılmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi

İlkokul öğrencilerinin mahremiyet bilinci ölçeği açımlayıcı faktör analizi yapılırken varimax döndürme tekniği uygulanmıştır. İlk döndürme ile ölçek 6 faktörlü bir ölçek olarak bulunmuştur. İki faktör yük değerleri arasındaki fark 0.10'dan küçük olan M5, M8, M13, M17, M18, M20, M21 maddeleri ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra tekrar döndürme işlemi yapılmış, iki faktöre birden dağılan N11, M14, M22, M23 maddeleri de ölçekten çıkarılmıştır. Nihai hali ile 16 maddeden oluşan ölçek üzerinde 3. döndürme yapılmıştır. Ölçeğin son hali ile 16 maddelik ilkökul öğrencilerinin mahremiyet bilinci ölçeğinin faktör analizi için yeterliliğini test etmek amacıyla Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi sonuçları ortaya çıkartılmıştır. Bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği KMO ve Barlett Testi Sonuçları

KMO-Örneklem Ölçüm Değeri için Yeterlilik		,861
	X ²	1013,728
Barlett Testi	Sd.	136
	p	,000

Tablo 1'de verilen ölçeğin yapı geçerliğinin tespitinde KMO ve Barlett's Testleri uygulanmıştır. Analizden ulaşılan sonuçlara göre; KMO değeri ,861 ve Barlett's Testi sonucu ise 1013,728 olarak hesaplanmış ve ulaşılan sonuçların anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır(p<0,001). KMO değerinin ,60'tan büyük ve Barlett Testi sonucunun istatistiksel olarak anlamlı çıkması (p<0.001) verilerin faktör analizine uygunluğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2019).

Tablo 2. İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
2	,646			
12	,719			
16	,625			
19	,738			
27	,611			
1		,625		
3		,649		
6		,711		

İlkokul Öğrencilerine Yönelik Mahremiyet Bilinci Ölçeği Geliştirme Çalışması

7	,601	
9	,436	
15		,696
24		,737
26		,757
4		,663
10		,613
25		,558

Tablo 2’de AFA sonuçlarına göre 16 maddeden oluşan mahremiyet bilinci ölçeğinin 4 faktörde toplandığı görülmektedir. Ölçek faktörlerinden 5 madde bulunan birinci faktöre dağılan maddelerin yükleri ,611 ile ,738; ikinci faktöre dağılan maddelerin yükleri ,436 ile ,711; üçüncü faktöre dağılan maddelerin yükleri ,696 ile ,757 ve son olarak dördüncü faktöre dağılan maddelerin yükleri ,558 ile ,663 arasındadır. Ölçeği oluşturan bu faktörler sırası ile “Kişisel Güvenlik”, “Kişisel Bilgilerin Paylaşımı”, “Sosyal Medya Mahremiyeti” ve “Ebeveyn Denetimi” olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 3. İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği Faktör Analizi Sonuçları

Faktör	Açıklanan Toplam Varyans								
	Başlangıç Öz Değerler			Döndürme Öncesi Değerler			Döndürme Sonrası Değerler		
	Total	Varyans %	Kümülatif %	Total	Varyans %	Kümülatif %	Total	Varyans %	Kümülatif %
1	5,37	31,61	31,61	5,37	31,61	31,61	2,52	14,81	14,81
2	1,34	7,88	39,49	1,34	7,88	39,49	2,45	14,40	29,21
3	1,19	6,98	46,48	1,19	6,98	46,48	2,21	13,02	42,22
4	1,14	6,71	53,18	1,14	6,71	53,18	1,86	10,96	53,18

Tablo 3’e göre mahremiyet bilinci ölçeği 4 faktörden oluşmaktadır. Ölçek alt boyutlarının %53,18 açıklayıcılık oranına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu değer %50 üstü olması sosyal bilimlerde kabul edilebilir bir değerdir (Nunnally ve Bernstein, 1994; Erkuş, 2012).

Tablo 4. İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği Faktörlerine İlişkin Güvenirlik Sonuçları

Faktörler	Cronbach-Alfa (α)
Kişisel Güvenlik	,783
Kişisel Bilgilerin Paylaşımı	,732
Sosyal Medya Mahremiyeti	,691
Ebeveyn Denetimi	,550

Tablo 4'te görüldüğü gibi mahremiyet bilinci ölçeğinin alt faktörlerinden Kişisel Güvenlik faktörü Cronbach-Alfa iç tutarlık katsayısı ,783 olarak, Kişisel Bilgilerin Paylaşımı faktörü ,732 olarak, Sosyal Medya Mahremiyeti faktörü ,691 olarak, Ebeveyn Denetimi faktörü ,550 olarak ve son olarak ölçek toplam güvenilirliği ,860 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerinin ,70 ve üzeri olması yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2019).

Doğrulayıcı Faktör Analizi

DFA için Kayseri il merkezinde 4 farklı okulda öğrenim gören 154 öğrenciden toplanan veriler kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucu 16 maddeye düşen Mahremiyet Bilinci ölçeğinin nihai hali uygulanmış ve veriler AMOS paket programı kullanılarak DFA'ya tâbi tutulmuştur.

DFA'ya ait uyum indekslerinin literatürde yer alan referans aralıkları (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003) ile analiz sonuçları oluşturulan modelin uyum değerleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği DFA Sonuçları

İndeksler	Mükemmel Uyum Ölçütü	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütü	Ulaşılan Bulgu	Sonuç
χ^2 /sd	0-2.5	2.5-3	1,111	Mükemmel Uyum
RMSEA	$\leq .05$	$\leq .08$	,027	Mükemmel Uyum
RMR	$\leq .05$	$\leq .08$	,021	Mükemmel Uyum
NFI	$\geq .95$	$\geq .90$	,954	Mükemmel Uyum
CFI	$\geq .95$	$\geq .90$	,984	Mükemmel Uyum
GFI	$\geq .90$	$\geq .85$	,926	Mükemmel Uyum
AGFI	$\geq .90$	$\geq .85$	,904	Mükemmel Uyum
IFI	$\geq .95$	$\geq .90$	,984	Mükemmel Uyum
RFI	$\geq .95$	$\geq .90$	,912	Kabul Edilebilir Uyum

Tablo 4'teki mahremiyet bilinci ölçeği DFA analiz sonuçları incelendiğinde; χ^2 /sd değerinin 1,111; RMSEA değerinin 0-27; RMR değerinin 0,21; NFI değerinin ,954; CFI değerinin ,984 GFI değerinin ,926; AGFI değerinin ,904; IFI değerinin ,984 ve son olarak RFI değerinin ise ,912 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

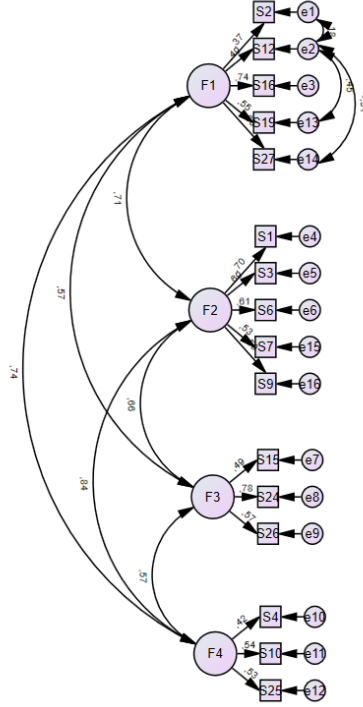
Tahmin edilen modelde χ^2 /sd (CMIN/DF) değeri 1,111 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç belirlenen iyi uyum standartlarına göre ($0 \leq \chi^2 /sd \leq 3$) mükemmel uyum ölçütü düzeyindedir. RMSEA ve RMR değerlerinin ,08'den küçük olması kabul edilebilir uyum ölçütü iken; ,05'ten küçük değer alması mükemmel uyumun olduğunu göstermektedir (Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003). Yapılan analiz sonucu RMSEA değerinin 0,27 ve RMR değerinin ise ,021 olarak bulunmuştur. Ulaşılan değerler, modelin uyum ölçütünün mükemmel uyum değerleri için belirtilen aralıkta olduğunu gösterir.

Analizler sonucu ulaşılan tahmini modelde NFI: ,954; IFI: ,954 ve CFI:,984 değerlerinin $\geq .95$ olması

İlkokul Öğrencilerine Yönelik Mahremiyet Bilinci Ölçeği Geliştirme Çalışması

mükemmel uyum düzeyini göstermektedir. GFI: ,926 ve AGFI: ,904 değerlerinin ise $\geq .90$ olması mükemmel uyum düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Yapılan analiz sonucu ulaşılan bu değerlerin mükemmel uyum düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak RFI: ,912 değerinin $\geq .90$ olması bu değerlerin kabul edilebilir uyum düzeyinde olduğunu göstermektedir (Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003).

Şekil 1. DFA ile Elde Edilen Uyum Diyagramı

TARTIŞMA / SONUÇ / ÖNERİ

Çalışma ile ilkokul düzeyinde İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği geliştirilmiştir. Ölçek farklı örneklem gruplarında olmak üzere 371 ilkokul 3. ve 4. sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre geliştirilen ölçeğin KMO değeri ,861 ve Barlett testi sonucu 1013,728 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, varyansın 53,18'ini açıkladığı hesaplanmıştır. Mahremiyet Bilinci Ölçeği'nin faktör yüklerinin ,436 ile ,757 arasında değiştiği görülmektedir. Ölçeğin 4 faktörden oluştuğu yapılan analizler sonucu belirlenmiştir. Bu faktörler; Kişisel Güvenlik, Kişisel Bilgilerin Paylaşımı, Sosyal Medya Mahremiyeti, Ebeveyn Denetimi şeklinde adlandırılmıştır. Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam güvenilirliği ise; ,860 olarak hesaplanmıştır.

Mahremiyet Bilinci Ölçeği DFA analiz sonuçları incelendiğinde ise; χ^2/sd değerinin 1,111; RMSEA değerinin 0-27; RMR değerinin 0,21; NFI değerinin ,954; CFI değerinin ,984 GFI değerinin ,926; AGFI değerinin ,904; IFI değerinin ,984 ve son olarak RFI değerinin ise ,912 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen model uyum değerlerine göre geliştirilen ölçeğin kabul edilebilir düzey ve üstünde uyum gösterdiği belirlenmiştir.

Yapılan tüm analizler sonucu geliştirilen İlkokul Öğrencilerinin Mahremiyet Bilinci Ölçeği'nin, öğrencilerin mahremiyet bilinçlerini tespit etmek için geçerli ve güvenilir olduğu kanısına varılmıştır.

Çalışma sonucunda şu öneriler getirilmiştir:

İlkokul düzeyindeki öğrencilerin mahremiyet bilinçlerini belirlemek amacıyla geliştirilen bu ölçek ile farklı değişkenler belirlenerek araştırmalar yapılabilir.

Farklı yaş gruplarında bireylerin mahremiyet bilinçlerini belirlemede kullanılacak ölçek geliştirme

çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akcan, E. (2019). Çocuklarda mahremiyet eğitimi. *Toplumsal Duyarlılık Merkezi Bülteni*, 6, 62–65.
- Akgül, M., & Toprak, H., H. (2019). Sosyal ağlarda mahremiyetin dönüşümü: Instagram örneği. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 10(38), 75-114.
- Bayrak Çelik, S. (2020). Mahremiyet ve cinsel eğitiminin önemi. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(27), 101-111.
- Buldan, Ö. & Arslan, S. (2021). Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeyi ile mahremiyet bilinci arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences* 13(2), 318-329.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çalışkan, H. (2019). Okul Öncesi Dönemde Çalışan Öğretmenlerin Mahremiyet Eğitimi Konusunda Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Demir, Z., N. (2021). Mahremiyet Algısı Ölçeği Geliştirme Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- DeVellis, R. F. (2016). *Scale development: Theory and applications*. Newbury Park: Sage.
- Diler R. (2014). Mahremiyet eğitimi ve önemi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 69-98.
- Duran, H.E. (2018). Değerler Eğitimi Bağlamında Mahremiyet Eğitimi. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I: Temel kavramlar ve işlemler*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Eti Aslan, F., Çınar, F. & Es M. (2019). Cerrahi hemşirelerinin mahremiyet bilinçlerinin incelenmesi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 8(3), 95-103.
- Gündoğdu, Y. B. (2017). Mahremiyet eğitiminin temeli insanlık şerefi: Ailenin mesuliyetleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 7(2), 387-394.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Jourard, S. M. (1966). Some psychological aspects of privacy. *Law and Contemporary Problems*, 31(2), 307. <https://doi.org/10.2307/1190673>
- Karslı, İ.H. (2018). *Sorularla mahremiyet bilinci*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Korkmaz, İ. (2013). Facebook ve mahremiyet: Görmek ve gözetle(n)mek. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 107-122.
- Lokke, E. (2018) *Mahremiyet dijital toplumda özel hayat*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Lombardi, D. B., & Ciceri, M. R. (2016). More than defense in daily experience of privacy: the functions of privacy in digital and physical environments. *Europe's Journal of Psychology*, 12(1), 115–136.
- Laufer, R. S., & Wolfe, M. (1977). Privacy as a concept and a social issue: A multidimensional developmental theory. *Journal of Social Issues*, 33(3), 22-42. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1977.tb01880.x>
- Levent, L. (2015). Mahremiyet ve aile. *Diyanet Dergisi*, 1,4-9.

Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory*. McGraw – Hill Publication.

Özaslan, H., & Gültekin Akduman, G. (2018). Ailelerin mahremiyet eğitimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *SETSCI Conference Index in System*, 3(2018), 1363-1369.

Öztürk, D., Eyüboğlu, G. & Baykara, Z. G. (2019). Mahremiyet bilinci ölçeği: Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Turkiye Klinikleri*, 27(1), 57-64.

Schermelleh-Engel, K. & Moosbrugger, H. (2003). Models: tests of significance and descriptive. *Psychological Research Online*, 8(2). 23-74.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*, Anı Yayıncılık.

Sönmez, V. (1999). *Hayat bilgisi öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. MEB Yayınları.

Tataroğlu, M. (2013). Mahremiyet sorunlarının önlenmesinde mahremiyet etki değerlendirmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 20(1), 263-289.

Yörükhan, T. (2012). *Sosyal ve sosyal psikolojik görüş açısıyla şehir, konut ve mahremiyet*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları

Yurdugül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Türkiye, 1, 771-774.

Yüksel, M. (2003). Mahremiyet hakkı ve sosyo-tarihsel gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 58(01), 181-213. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000001619

Developing Scale of Privacy Awareness For Primary School Students

Problem Statement:

The concept of privacy, which maintains its importance in every period of human history from past to present, is a concept that is frequently discussed in many fields of science such as sociology, psychology, religion, morality and medicine. This concept has been defined in different ways in the current era and society since the existence of humanity (Demir, 2021). Privacy; refers to the intangible areas of individuals that are private to them (Levent, 2015). Yüksel (2003) privacy; He defined it as a concept that gives freedom to people to think and act as they want and to communicate with the people around them to the extent they determine. Privacy training; It is an educational process that includes the knowledge of individuals to be aware of their own and other people's privacy and private lives, to protect their private spaces in their social life, to respect other people's private lives and to draw healthy boundaries (Akcan, 2019). Privacy training; It enables the individual to know himself, realize his responsibilities and develop a conscience (Bayrak Çelik, 2020). When the studies on privacy awareness are examined, it is seen that the studies are generally conducted in fields such as health sciences, sociology, psychology and with adult individuals; It is seen that studies to determine the privacy awareness of primary school students are not sufficient. Determining the level of privacy awareness at primary school level and planning teaching processes to develop privacy awareness are a prerequisite for individuals to know their personal rights and to protect these rights. It is necessary to determine the level of privacy awareness of individuals in younger age groups and to raise privacy awareness, in order to create individuals and societies with a high level of awareness. The purpose of this study is to develop the "Primary School Students' Privacy Awareness Scale" to measure the privacy awareness levels of primary school students.

Method: Scanning model was used in the study. Scanning model; It is a research model that describes current events and situations by describing them (Büyüköztürk, 2019; (Sönmez & Alacapınar, 2011). The sample group of this study; It was determined by easily accessible sampling since it is the province where the researcher resides. 214 primary school students applied for exploratory factor analysis and 157 primary school

students applied for confirmatory factor analysis. The data collection tool of the research constitutes the "Privacy Awareness Scale" created by the researchers. SPSS and AMOS package programs were used in the analysis of the data obtained from the research. While exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (DFA) were performed, Barlett Test, Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Test, factor loadings, common factor variance, and Cronbach Alpha, SRMR, RMSEA, AGFI, GFI, NFI, CFI , values have been calculated.

Findings: KMO and Barlett's Tests were applied to determine the construct validity of the scale. According to the results obtained from the analysis; The KMO value was calculated as .861 and the Barlett's Test result as 1013.728 and it was concluded that the obtained results were significant ($p < 0.001$).

Result: According to the results of EFA, it is seen that the privacy awareness scale, which consists of 16 items, is collected in 4 factors.

The total reliability of the privacy awareness scale was calculated as ,860.

When the CFA analysis results of the scale are examined; χ^2/sd is 1.111; The RMSEA value is 0-27; The RMR is 0.21; The NFI value is .954; CFI value is .984, GFI value is .926; The AGFI value is .904; It was concluded that the IFI value was .984 and finally the RFI value was .912.

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK MAHREMİYET BİLİNCİ ÖLÇEĞİ

Kişisel Güvenlik	19.	Kıyafetlerimi giyinirken kimlerden yardım isteyeceğimi bilirim.
	12.	Duş alırken yanımda kimlerin kalabileceğini bilirim.
	16.	Benim için hangi durumların tehlikeli olduğunu bilirim.
	27.	Tehlikeli durumlarda kimlerden yardım isteyeceğimi bilirim.
	2.	Benim için hangi mekânların güvenli olduğunu bilirim.
Kişisel Bilgilerin Paylaşımı	1.	Ev adresimi tanımadığım insanlarla paylaşmam.
	3.	Telefon numaramı tanımadığım insanlarla paylaşmam.
	6.	Tehlikeli durumlarda öncelikle polislerden yardım isterim.
	7.	Kötü bir olay yaşadığımda öğretmenim ile paylaşırım.
	9.	Tanımadığım insanlarla kişisel bilgilerimi paylaşmam.
Sosyal Medya Mahremiyeti	15.	Sosyal medya (Instagram, Facebook, Tiktok gibi) hesaplarımda kendime ait bilgilerimi paylaşmam.
	24.	Sosyal medyada tanımadığım insanların takip isteklerini kabul ederim.
	26.	Sosyal medyada kendime ait fotoğraf, video, ses kaydı gibi paylaşımlar yaparım.
Ebeveyn Denetimi	25.	Doktora muayene olurken yanımda ebeveynlerimin olmasını isterim.
	10.	Teknolojik araçları ebeveynlerimin gözetiminde kullanırım.
	4.	Sosyal medya hesaplarımı ebeveynlerimin kontrol etmesine izin veririm.